

מחלוקת חריפה בין המטה לשחרור אלשם לבין אלקאעדה

6 בדצמבר 2017

כללי

לאחרונה התנהלו חילופי דברים חריפים בין מנהיג אלקאעדה אימן אלט'ואהרי לבין המטה לשחרור אלשם (ג'בהת אלנצרה לשעבר), המצביעים על **קרע הולך ומתרחב בין השניים**. במוקד המחלוקת עומדת, להערכתנו, **שאלת מהותו של הקשר שבין המטה לשחרור אלשם לבין ארגון האם אלקאעדה**: האם המטה לשחרור אלשם רשאי לנהל מדיניות "סורית" עצמאית משלו **המביאה בחשבון את האילוצים הקשים להם הוא נתון**, או שהוא כפוף להנחיות אימן אלט'ואהרי מנהיג אלקאעדה, **שראייתו את תמונת המצב ומערכת שיקוליו שונים לחלוטין**. גל מעצרים, שביצע אבו מחמד אלג'ולאני מנהיג המטה לשחרור אלשם, בקרב פעילים המזוהים עם אלקאעדה, ותשובתו להאשמות שהפנה אליו מנהיג אלקאעדה, מעידים להערכתנו, כי **אלג'ולאני בחר ללכת בנתיב עצמאי "סורי" משלו**, אף כי הוא עדיין לא שרף לגמרי את הגשרים עם אלקאעדה.

המחלוקת העזה בין המטה לשחרור אלשם לבין אלקאעדה מתחוללת בצל החמרת הסיכון העומד בפני המאחז העיקרי של המטה לשחרור אלשם במרחב אדלבי. בעקבות התמוטטות המדינה האסלאמית צפויה, להערכתנו, **הטיה של תשומת הלב האסטרטגית של הכוחות הסורים ורוסיה לעבר מובלעת המורדים באדלבי**, שבה מהווה המטה לשחרור אלשם את הכוח הדומיננטי. אבו מחמד אלג'ולאני מבין היטב, כי קיימת אפשרות מוחשית **שהמטה לשחרור אלשם ייהפך ליעד העיקרי של סוריה, רוסיה, איראן וחזבאללה**. סיכון זה מחייב את המטה לשחרור אלשם **להתנהלות פרגמטית ולמערכת שיקולים "סורית"**, שמטרתם **לשמור על שרידותו, ולהימנע משיקולים גלובליים או אידאולוגיים המנחים את אימן אלט'ואהרי**.¹ ההתנהלות הפרגמטית של המטה לשחרור אלשם מתבטאת, בין השאר, **במציאת מכנה משותף רחב ככל האפשר עם ארגוני מורדים אסלאמיים אחרים, כדי לעמוד במשותף נגד הכוחות הרבים, מולם הוא יצטרך להתמודד** (רוסיה, איראן וחזבאללה, תורכיה).

¹ **דוגמה לכך**: אימן אלט'ואהרי, בנאום שהופץ ב-23 באפריל 2007, קרא לאנשיו באלשם שלא להתייחס לאלשם כבעיה מקומית או לאומית, משום שהדבר יוביל לצמצום ממדי הבעיה ולהיעלמותה בסופו של דבר. אלט'ואהרי קרא לכל האומה האסלאמית להשתתף בג'האד באלשם באמצעות הבנים, הכספים המשאבים והיכולות שלה. **קריאה זו הייתה מנותקת מהמציאות** שכן היא נאמרה בעידן שבו היכולת של הג'האדיסטים הזרים להגיע לסוריה ולעיראק הלכה ופחתה.

אבו מחמד אלג'ולאני: שיקולים "סוריים" פרגמטיים, שנועדו לשמור על שרידות המטה לשחרור אלשאם ולא שיקולים גלובליים ואידאולוגיים המניעים את אלט'ואהרי (אלג'זירה, 28 ביולי 2016).

אבני דרך בהקמת המטה לשחרור אלשאם

◀ **בינואר 2012**, קרוב לשנה לאחר פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה, הוקם ארגון **ג'בהת אלנצרה** ("חזית הסיוע"), השלוחה הסורית של שלוחת אלקאעדה בעיראק, שנקראה עד אז **המדינה האסלאמית בעיראק**. בין ארגון-האם לשלוחה הסורית התגלתה עד מהרה **מחלוקת עזה**, שהובילה לפרוד, ולשינוי שמו של הארגון העיראקי למדינה האסלאמית בעיראק ובסוריה רבתי (דאעש). **הנהגת אלקאעדה בראשות אימן אלט'ואהרי הודיעה על תמיכתה בג'בהת אלנצרה והתנערה מדאעש**.

◀ **ב-28 ביולי 2016** הודיע ארגון ג'בהת אלנצרה על **הקמת מסגרת חדשה שתקרא ג'בהת פתח אלשאם**. להודעתו של אלג'ולאני קדמה הודעת תמיכה במהלך הצפוי מטעמם של מנהיגי אלקאעדה (אימן אלט'ואהרי וסגנו אחמד חסן אבו אלח'יר).

◀ **הקמת המסגרת החדשה נועדה**, בראיית אבו מחמד אלג'ולאני, **לטשטש ולעמעם את הקשר עם אלקאעדה ולהתנתק מהדימוי הטרוריסטי של הארגון**. זאת כדי להקשות על ארה"ב ומדינות הקואליציה להצטרף להתקפות האוויריות עליו **ולהקל על מציאת מכנה משותף רחב ככל האפשר עם ארגוני מורדים בסוריה בעלי אופי אסלאמי**, גם כאלה שהאידיאולוגיה שלהם אינה בהכרח סלפית-ג'האדיסטית.²

◀ **חצי שנה לאחר מכן, ב-28 בינואר 2017**, **הקימו חמש קבוצות מורדים בצפון סוריה מסגרת-על חדשה בשם המטה לשחרור אלשאם** (היאת תחריר אלשאם). במסגרת החדשה **שותפו חמישה ארגונים בעלי אופי אסלאמי: ג'בהת פתח אלשאם** (לשעבר ג'בהת אלנצרה); **תנועת נור** אלדין אלזנכי; **צבא הסנה**; **ג'בהת אנצאר אלדין** ו**חטיבת אלחק** (לואא' אלחק). **ג'בהת פתח אלשאם היוותה למעשה (ומהווה עד היום) הכוח הדומיננטי בין ארגוני המורדים שנכללו במסגרת החדשה**. גילויי דעת, שיצא מטעם מסגרת-העל החדשה הגדיר את מטרות הקמתה, **ביניהן הפלת המשטר הסורי והשלטת ההלכה האסלאמית (השריעה) על תושבי סוריה** (חשבון הטוויטר [هيئة تحرير الشام@Tahrer_Sham](https://twitter.com/Tahrer_Sham), 28 בינואר 2017).

² פרוט ראו פרסום מרכז המידע מה-4 באוגוסט 2014: "הקמת ג'בהת פתח אלשאם במקום ארגון ג'בהת אלנצרה בסוריה: רקע, סיבות ומשמעויות".

סמל המטה לשחרור אלשאם
(חשבון הטוויטר هيئة تحرير الشام@Tahrer_Sham).

התקפה חריפה של אימן אלט'ואהרי על המטה לשחרור אלשאם

◀ ב-28 בנובמבר 2017 פרסם מוסד אלסחאב, זרוע ההסברה של אלקאעדה, קלטת שמע של אימן אלט'ואהרי מנהיג אלקאעדה בה תקף בחריפות את המטה לשחרור אלשאם. להלן עיקרי דבריו (אלדרר אלשאמיה, 28 בנובמבר 2017; ענב אלבלדי, 29 בנובמבר 2017):

◆ אלט'ואהרי האשים את המטה לשחרור אלשאם, כי הוא נלחם בכל מי שמפגין את הקשר שלו עם אלקאעדה. לדבריו הוא נתן למטה לשחרור אלשאם אורכה של יותר משנה לתקן את המצב אך המטה התעלם מדרישותיו והגביר את תוקפנותו.

◆ אלט'ואהרי האשים את המטה לשחרור אלשאם בהתנתקות משבועת האמונים של ג'בהת אלנצרה לאלקאעדה. הוא הדגיש: "לא פטרנו איש משבועת האמונים שלנו, לא את ג'בהת אלנצרה ולא [שום] גורם אחר". הוא הוסיף: "לא הסכמנו ששבועת האמונים של ג'בהת אלנצרה תהייה חשאית. ראינו זאת כטעות קשה. שבועת האמונים בינינו לבין כל מי שנשבע לנו אמונים היא חוזה מחייב, שאסור להפר אותו וחייבים לקיימו" (מכאן משתמע כי המטה לשחרור אלשאם הציע לקיים את קשריו עם אלקאעדה בחשאי, ולא להפגין בפומבי, כדי להימנע מזיהויו כשלוחה של אלקאעדה).

◆ אלט'ואהרי קרא לפעילי אלקאעדה באלשאם לשתף פעולה עם כל "הגורמים הנאמנים" ועם כל לוחמי הג'האד כדי לאחות את הקרע שנוצר. הוא הדגיש את חשיבות האחדות בקרב לוחמי הג'האד באלשאם.

הרקע המיידני לנאום אלט'ואהרי: גל מעצרים בקרב פעילים המזוהים עם אלקאעדה

◀ ברקע לנאום אלט'ואהרי עמד גל מעצרים באזורי אדלב, חלב וחמאת, שביצע המטה לשחרור אלשאם בקרב עשרות פעילים, בתוכם מפקדים בכירים, המזוהים עם אלקאעדה ומתנגדים לדרכו העצמאית של

³ אין בידינו את הנוסח המקורי של ההודעה כפי שהתפרסמה במוסד אלסחאב. בהעדר הנוסח המקורי הסתמכנו על אתרים סוריים.

אבו מחמד אלג'ולאני. רוב הפעילים הזוטרים שנעצרו הינם ממוצא ירדני. להלן עיקרי הדיווחים בעניין העצורים (אלמדן, 28 בנובמבר 2017; ענב בלדי, 29 בנובמבר 2017).

◆ **המפקדים הבולטים,** שנעצרו: **אבו המאם הסורי,** המפקד הצבאי של ג'בהת אלנצרה; **שיח' אבו אלקאסם הירדני,** שהיה בעבר סגנו של אבו מצעב אלזרקאוי, מייסד שלוחת אלקאעדה בעיראק (ממנה צמחו דאעש וג'בהת אלנצרה); **איאד אלטובאסי,** המכונה **אבו ג'ליביב הירדני ושיח' סאמי אלעבידי,** בכירי אלקאעדה בסוריה, שפרשו משורות ג'בהת אלנצרה (**הערה:** נראה שמתוכם שוחרר שיח' אבו אלקאסם הירדני, ויתכן גם כמה בכירים נוספים).

◆ **אבו ג'ליביב וסאמי אלערידי נעצרו במחסום של המטה לשחרור אלשאם, סמוך לגבול סוריה-תורכיה.** השניים היו בדרכם לפגוש את אבו מחמד אלג'ולאני, **שקרא להם לבוא ולדון בפתרון הסכסוך** הגובר בין תומכי חידוש לשחרור אלשאם. השניים הללו **היו המפקד והסגן של ארגון ג'האדיסטי בשם אנצאר אלפרקאן, הרואה עצמו כשלוחה של אלקאעדה בסוריה.**

◆ מנגנון הביטחון של המטה לשחרור אלשאם פשט גם על מפקדות ועל בתים של **מפקדים נוספים בארגון אנצאר אלפרקאן.** כמו כן נעצרו פעילים מ"השורה השנייה" באנצאר אלפרקאן **מרביתם ירדנים** (שנעצרו עם שומרי הראש שלהם, שהיו סורים ברובם).

◀ ב-27 בנובמבר 2017 הודיע המטה לשחרור אלשאם, כי **בארגונו נמצאים "אנשים קצרי ראות ומוגבלים בהשקפותיהם"** הפועלים לערעור הארגון בתואנות שווא. ניסיונות המטה לקיים דיאלוג עם אותם אנשים נכשלו. לפיכך הודיע המטה, **שהוגשו כתבי אישום נגד אותם אנשים ועניינם יועבר לטיפול המערכת המשפטית.**

תשובת המטה לשחרור אלשאם לאימן אלט'ואהרי

◀ ב-1 בדצמבר 2017 העביר שיח' עבד אלרחמן עטון, האחראי ההלכתי של המטה לשחרור אלשאם, תשובה מפורטת לאלט'ואהרי באמצעות הטלגרם. הוא טען כי **ג'בהת אלנצרה כלל לא הפרה את שבועת האמונים שלה,** שכן אבו מחמד אלג'ולאני, מנהיג ג'בהת אלנצרה, הודיע על שייכות לאלקאעדה **אך לא נשבע לה אמונים.** בזמנו פנה אלג'ולאני לאבו אלח'יר, סגנו של אלט'ואהרי, והציע לו לשנות את שמה של ג'בהת אלנצרה לג'בהת פתח אלשאם, ולהודיע בתקשורת על התנתקותו מאלקאעדה, **אך להישאר מחויב לאלקאעדה בסתר** (רעיון שאלט'ואהרי שלל מכל וכל). לטענת עבד אלרחמן עטון התגלעו בהמשך **"קצרים בתקשורת"** בין אלג'ולאני לאלט'ואהרי והמסרים של אלט'ואהרי כלל לא הגיעו לאלג'ולאני (אלשרק אלאוסט, 2 בדצמבר 2017).

◀ עם זאת דומה, כי **שני הצדדים אינם מעוניינים עדיין "לשבור את הכלים"**. ב-2 בדצמבר 2017 דיווח המטה לשחרור אלשאם על קיומה של יוזמת פיוס שמטרתה המוצהרת **למצוא פתרון שישרת האינטרס של לוחמי הג'האד באלשאם ושישמור על עקרונות הדת וההלכה** (חשבון הטוויטר @llmnlh1, 2 בדצמבר 2017).

שיח' עבד אלרחים עטון, המכונה אבו עבדאללה אלשאמי, האחראי השרעי
[הפוסק בענייני ההלכה המוסלמית] הבולט במטה לשחרור אלשאם (חק, 1 בדצמבר 2017).